

┌
Fornyings-, administrasjons- og
kirkedepartementet

postmottak@fad.dep.no
└

REF.

VÅR REF.
13/172-1 TB

DATO
19. april 2013

”Hindre for digital verdiskaping” – høringsuttalelse

Språkrådet viser til høringsbrevet datert 17.01.2013 med frist for merknader innen 22. april 2013.

Språkrådets viktigste innspill til den videre behandlingen av utredningen er å informere om hvor viktig tilgangen på språkressurser er. Mangel på språkressurser utgjør en vesentlig hindring for digital verdiskaping. Norsk språk, muntlig og skriftlig (bokmål og nynorsk), er grunnlaget for alle digitale tjenester og produkter som skal utvikles for bruk i det norske kunnskapssamfunnet. God tilgang til norskspråklige ressurser kan danne grunnlaget for en norskbasert språkindustri som hittil har vært hemmet av manglende infrastruktur.

Språkrådet står ikke på lista over høringsinstanser, men blant våre oppgaver er å følge med i det som går for seg i skjæringspunktet mellom språk og IKT. I forbindelse med e-Norge-planen fra 2000 utarbeidet Språkrådet en handlingsplan for norsk språk og IKT, der ett av de foreslåtte tiltakene var å etablere en norsk språkbank for å få nødvendig infrastruktur for forskning og næringsutvikling innen språk og teknologi. Språkbanken er i dag under oppbygging og tilbyr språkressurser og -verktøy (infrastruktur) til utvikling av nye IKT-baserte tjenester og produkter.

I regjeringens digitaliseringsprogram heter det at ”vi skal digitalisere offentlige tjenester. Norge skal være i front internasjonalt på å levere digitale offentlige tjenester til innbyggere og næringsliv.”

I Språkrådets handlingsplan for norsk språk og IKT er to moment viktige når det gjelder digitale tjenester og produkter:

1. I Norge skal IKT-produkter og -tjenester ha norskspråklig brukergrensesnitt som bygger på kunnskap om norsk tale og de to målformene, og
2. Alle med norsk som morsmål skal stilles likt i tilgang til og valg av norskspråklige IKT-produkter og -tjenester [...]

Skal regjeringen realisere målet om å digitalisere offentlige tjenester, trengs det mye nyutvikling basert på norsk språk. I tillegg må det tas hensyn til likestillingen mellom bokmål og nynorsk, og særlig for nynorskbrukere er manglene store. Dagens digitale tjenester og produkter inneholder

POSTADRESSE
Postboks 8107 Dep
NO-0032 OSLO

KONTORADRESSE
Observatoriegata 1 B
NO-0254 OSLO

TELEFON
+47 22 54 19 50
TELEFAKS
+47 22 54 19 51

E-POST
post@sprakradet.no

INTERNETT
www.sprakradet.no
www.sprakradet.no

mange og ulike språklige elementer: de kan være dialogbaserte – da må maskinen ”forstå” responsen enten den er i form av tekst eller tale. Andre tjenester og produkter kan basere seg på tale (lydstrøm), og maskinen må da tolke talen for å respondere riktig. Vi har også produkter som gir brukerne mulighet til å kombinere tekst og tale, og for å lage dem må utviklerne kombinere høy kompetanse i teknologi med høy kompetanse i språk. De mulighetene som ligger i å utvikle en norskbasert språkindustri og digital verdiskaping, er ikke omtalt i NOU 2013:2. Globalt er dette en næring i rask utvikling, særlig engelskspråklige produkter og tjenester finnes det mye av.

For små språk hindres og sinkes utvikling av avanserte språkteknologiske produkter og tjenester av mangel på tilgjengelige språkressurser (les: infrastruktur), og det er kostbart å samle og tilrettelegge slike ressurser. Utviklingen i Norge hindres også av manglende økonomisk støtte for gründere som kunne bygget videre på resultater og prototyper utviklet i FoU-programmer som har fått midler fra Forskningsrådet. Mange produkter og tjenester som er på det norske markedet i dag, er primært laget for et annet språk (ofte engelsk) og bærer preg av det. Det norske markedet er lite, men vi har fagmiljø med høy kompetanse som med incentivmidler til oppstarten, kan gi grunnlag for næringsutvikling.

Regelverket om immaterielle rettigheter gir viktige rammebetingelser for en digital næringsutvikling, men kan noen ganger være til hinder fordi språkressurser ikke er så enkle å framskaffe. I tillegg vil lovene om opphavsrett og personvern kunne hindre en språkbasert næringsutvikling. Disse hindrene er omtalt utførlig i NOU 2013:2 om enn i andre sammenhenger enn som tilgang til digitalisert tekst og tale for språkteknologisk (gjen)bruk. I arbeidet med en prosjektplan for Språkbanken i 2008 ble det tatt til orde for at man burde etablere en ordning tilsvarende Kopinor når det gjelder tilgang til språkressurser, både tekst og tale, til språkteknologiske formål.

Internasjonalt har problemene med tilgang til språkressurser vært diskutert i EU-tiltak som CLARIN og META-NET, der man prøver å skaffe oversikt over hva som finnes av språkressurser og materiale som egner seg for gjenbruk. Planen er å gjøre mest mulig av ressursene, inklusive verktøyene, tilgjengelig for forskning og næringsutvikling. Jo mer av dette som blir åpent og gratis tilgjengelig, jo bedre muligheter får alle for å utvikle tjenester og produkter basert på sitt eget språk.

Språkressurser og språkverktøy som er tilrettelagt og tilgjengelig for utvikling av avanserte teknologiske produkter og tjenester, begynner nå å bli stilt til rådighet for næringsutviklere i Norge gjennom Språkbanken. Språkbanken er under oppbygging, og planen er at den skal innholde tekst, tale, leksikalske ressurser, ordbøker, terminologi, ordnett, ulike bearbeidingsverktøy, alt på norsk, og alt innholdet er kvalitetssikret før det gjøres tilgjengelig.

Språkrådet mener det er store muligheter for nyskaping og næringsutvikling basert på norsk språk. Aktiv støtte og tilrettelegging for en slik næring vil være et godt grunnlag for å realisere regjeringens digitaliseringsprogram og vil samtidig åpne for digital innovasjon og verdiskaping på et område der vi sterkt trenger det.

Vennlig hilsen

Ottar Grepstad
styreleder

Arnfinn Muruvik Vonen
direktør

Referanser:

Regjeringens digitaliseringsprogram, 2012

Handlingsplan for språk og IKT, Norsk språkråd 2000

St.meld. nr. 35 (2007–2008) Mål og mening, 2008

Språkbanken, Nasjonalbiblioteket

Norsk i den digitale tidsalderen, META-NET-rapport, UIB, juni 2012